

Թեյի-խաթունը, այդպես էին կոչում այժմ նրան, քաղաքի ոստիկանութեան գլխաւորի կինն էր: Նրա ամուսինը կոչում էր Լաթիֆ-բէկ: Դա այն չարագործների տեսակիցն էր, որոնց ոստիկանի պաշտօնը բաւական ընդարձակ յարմարութիւններ է ընծայում իրանց անբարոյական ցանկութիւնները կատարելու: Գողերի գաղտնի ընկեր էր նա, աւազակների պաշտպան, սպանութիւնների մասնակից, մի խօսքով, հազիւ թէ քաղաքում մի որեւիցէ անհրաւութիւն գործօներ, եւ նրա մատը խառն չլինէր: Բայց միեւնոյն ժամանակ նահանգապետ փաշայի սիրելին էր նա:

Իսկ տիկինը այնքան բարոյական ուժ ուներ, որ իր քաղցր բնաւորութեամբ, խելքով ու շնորհքով, եթէ ոչ բոլորովին կարողացել էր զսպել այդ գազանին, բայց շատ անգամ յաջողում էր նրան՝ մեղմացնել իր ամուսնու բարբարոսութիւնները: Նա միեւնոյն ժամանակ սիրելի էր իր ամուսնուն: «Ի՞նչ անեմ... սովորել եմ... եթէ այն հացը, որ ուտում եմ, հառամ չլինի, չեմ կարող մարսելէ, — այդ էր լինում ոստիկանի պատասխանը, երբ տիկինը խրատում էր նրան: Նրա տան մէջ շատ անգամ կատարում էին եղեռնական խորհուրդներ մէկին սպանելու, միւսին կողոպտելու, երրորդի տանը կրակ տալու եւ այդ տեսակ խորհուրդներ ըստ մեծի մասին վերաբերում էին քրիստոնեաներին: Եթէ տիկինը չէր կարողանում խափանել չարութիւնը, այն ժամանակ նա, իրան բոլորովին անյայտութեան մէջ պահելով, զգուշացնում էր, որտեղ որ հարկն էր, եւ չարիքի առաջն առնում էր: Այդպես, երբ որ նա յայտնի կերպով անկարող էր ներգործել, դիմում էր գաղտնի միջոցների:

Նա թշուառ էր, նա անբախտ ամուսին էր: Բռնութեամբ յափշտակեցին նրան հայրենի տնակից, բռնութեամբ ստիպեցին նրան ուրանալ իր կրօնը, իր ազգը, նա սովորեց ատել բռնութիւնը, եւ նրա վշտացած սրտում զարգացաւ մի խուլ բողոք դէպի ամէն չարութիւն: Իր թշուառութեան գիտակցութիւնը ծնեց նրա մէջ կարեկցութիւն եւ դէպի օտարի թշուառութիւնը: Մասնաւոր, անձնական զգացմունքը ընդարձակ կերպարանք ստացաւ եւ տարածեցաւ իր ազգայինների վրայ, որոնք միեւնոյն տառապանքների մէջն էին: Այն եղեռնական տեսարանները, որոնք շատ անգամ հանդիսանում էին նրա տան մէջ, այն անհրաւութիւնները, որոնք համարեա ամէն օր կատարում էին իր շուրջը, աւելի եւ աւելի բորբոքում էին նրա դառն ատելութիւնը դէպի այն ազգը եւ դէպի այն կառավարութիւնը, որ այդ բոլորը մեքենայում էր: «Ես վաղուց կը թողնէի այդ տունը, ես շուտով կը հեռանայի այդ գազանների որջից, — երբեմն ասում էր նա իր եղբօրը, — բայց համբերեցի եւ մնացի, որ որքան կարող եմ, օգնեմ թշուառներին»... Նա իրան զոհել էր, ուրիշ զոհեր պաշտպանելու համար: Այդ էր միայն միսիթարում նրան: